

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ความตระหนักและ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของประชาชน ชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับ ความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. เพื่อหาตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้มากที่สุด

ลักษณะของการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในแพ ในแม่น้ำน่าน เขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อายุตั้งแต่ 17 ปีขึ้นไป จำนวน 150 ครอบครัว โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อใช้อธิบายข้อมูลส่วนตัว ค่าความรู้ ความตระหนัก การมีส่วนร่วม และปริมาณการเปิดรับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการทดสอบสมมติฐานนั้นใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ในการวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

1.1 ลักษณะทางประชากร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36-55 ปี ส่วนใหญ่สมรสแล้ว มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น ประกอบอาชีพค้าขายและมีรายได้ไม่น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน

1.2 พฤติกรรมและปริมาณการเปิดรับข่าวสาร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารในระดับต่ำและทุกคนเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลเช่น เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน ญาติพี่น้อง บุคคลในครอบครัว และเจ้าหน้าที่ของทางราชการ โดยเปิดรับข่าวสารประเภทการทำมาหากินมากที่สุด

ส่วนสื่อมวลชนนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารหรือวารสาร ตามลำดับ สำหรับประเภทของข่าวสาร ที่เปิดรับจากสื่อมวลชนนั้นพบว่า ประเภทของข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับมากที่สุดจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์คือ ประเภทข่าวและวิเคราะห์ข่าว ส่วนนิตยสารหรือวารสารนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับเกี่ยวกับความบันเทิง

1.3 ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ ระดับสูง และระดับต่ำตามลำดับ

1.4 ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับน้อย รองลงมาได้แก่ ระดับปานกลางและมาก ตามลำดับ

1.5 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับน้อย รองลงมาได้แก่ ระดับปานกลางและมาก ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

2.1 การหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับ ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปรากฏผลดังนี้

2.1.1 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

2.1.2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2)

2.1.3 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3)

2.1.4 ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4)

2.1.5 ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5)

2.1.6 ความตระหนักเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

2.2 การหาตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้มากที่สุด ปรากฏผลดังนี้

จากการศึกษาปรากฏว่า ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้มากที่สุด (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7)

อภิปรายผล

1. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สมมติฐานข้อที่ 1 พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากผลของการวิจัยพบว่า ปริมาณการเปิดรับข่าวสารโดยส่วนรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แสดงว่า ถ้าประชาชนเปิดรับข่าวสารมากจะมีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก ถ้าประชาชนเปิดรับข่าวสารน้อยก็มีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชาร์ล เค อัทคิน (Atkin, 1973 : 208) ที่กล่าวว่า "บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากยังมีหูตากว้างไกล มีความรู้ ความเข้าใจ ในสภาพแวดล้อมและเป็นคนที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์มากกว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย"

แต่เมื่อแยกพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างสื่อแต่ละประเภทกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า มีเฉพาะสื่อมวลชนประเภท วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและวารสารเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ในการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม ส่วนสื่อบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ตารางที่ 19) จึงเท่ากับว่ายืนยันสมมติฐานเพียงบางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด และทฤษฎีของ โรเจอร์ส (Rogers and Shoemaker, 1971 : 252) ที่ว่า "สื่อมวลชนมีความสำคัญในการให้ความรู้ แต่การสื่อสารระหว่างบุคคลช่วยให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ"

สำหรับสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อเดียวจากกลุ่มสื่อมวลชนที่พบว่า ปริมาณการ เบ็ดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่สนใจดูรายการข่าว วิเคราะห์ข่าวมากที่สุดโดยมีประมาณเฉลี่ยถึง 2.39 (ตารางที่ 11) ส่วนรายการเกร็ดความรู้และ สารคดีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นประชาชนสนใจดูน้อยกว่า อาจจะเป็นเพราะว่า รายการยังมีไม่มากพอ และเนื้อหายังไม่น่าสนใจหรือดึงดูดใจมากนัก จึงทำให้ ประชาชนเบ็ดรับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมน้อยกว่ารายการอื่นๆ

สมมติฐานข้อที่ 2 พฤติกรรมการเบ็ดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความ ตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากผลของการวิจัยพบว่า ปริมาณการเบ็ดรับข่าวสารโดยส่วนรวมไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 2 แต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างสื่อแต่ละประเภทกับความตระหนัก ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพบว่า สื่อมวลชนประเภท นิตยสารหรือวารสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ (ตารางที่ 21) การที่สื่อ นิตยสารหรือวารสารมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก็เนื่องมาจากนิตยสารหรือ วารสารเป็นสื่อที่มีภาพสีสันสวยงาม น่าดู ทำให้ผู้รับเกิดความประทับใจ และดึงดูด ความสนใจมาก โดยเฉพาะกับการศึกษาวิจัยนี้พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการ ศึกษาบ่อย การได้ดูภาพจึงทำให้เกิดการรับรู้และจดจำได้ดีกว่า และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเบ็ดรับข่าวสารประเภทต่างๆ จากสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือวารสาร และสื่อบุคคล กับความตระหนักใน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพบว่า ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับปริมาณการเบ็ดรับข่าวสารประเภท ข่าว วิเคราะห์ข่าว จากสื่อวิทยุ

และโทรทัศน์ ประเภททวิจาร์ณ ความคิดเห็นต่างๆ และเกร็ดความรู้สารคดี จากสื่อหนังสือพิมพ์ ประเภทข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รายการบันเทิง แฟชั่น ความงาม ความรู้ในวิชาชีพเฉพาะ ปัญหาชีวิตและสุขภาพจากสื่อนิตยสารหรือวารสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แคทซ์ และ ลาซาสเฟล (Katz and Lazarsfeld, 1955 : 27) ที่ว่า "สื่อมวลชนอาจมีผลบ้างในการสร้างทัศนคติ ในเรื่องที่คุณเคยยังไม่เคยรับรู้มาก่อน"

ส่วนสื่อคุณคนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเลย ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าสื่อคุณคนเป็นตัวที่ทำให้ การเปิดรับข่าวสารโดยส่วนรวมไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากทฤษฎีและแนวคิดของ โรเจอร์ส (Rogers and Shoemaker, 1971 : 252) กล่าวว่า "การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพมากในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ" ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารจากสื่อคุณคนเป็นจำนวนน้อยมาก (ตารางที่ 9) และเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทำมาหากินมากที่สุด (ตารางที่ 14) จึงอาจเป็นไปได้ว่าประชาชนไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อคุณคน ซึ่งสื่อคุณคนมีประสิทธิภาพมากในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

การที่สื่อบางชนิดไม่ก่อให้เกิดความตระหนัก อาจเนื่องมาจากเนื้อหาของสื่อ นั้นมีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติน้อยไป ดังนั้นจึงทำให้ปริมาณการเปิดรับข่าวสารโดยส่วนรวมไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สมมติฐานข้อที่ 3 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากผลของการวิจัยพบว่า ปริมาณการเปิดรับข่าวสารโดยส่วนรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3 แต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดรับข่าวสารประเภทต่างๆ จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือวารสาร และสื่อคุณคน กับ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปริมาณการเปิดรับข่าวสารประเภท ข่าว วิเคราะห์ข่าว และเกร็ดความรู้ สารคดี จากสื่อวิทยุ (ตารางที่ 24) ประเภทข่าว

วิเคราะห์ข่าว เศรษฐกิจ การพัฒนาประเทศ บทวิจารณ์ความคิดเห็นต่างๆ เกร็ดความรู้ สารคดี และข่าวสังคม ข่าวสตรี จากหนังสือพิมพ์ (ตารางที่ 26) ประเภทข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สารคดี เกร็ดความรู้ และความรู้ในวิชาชีพเฉพาะจากนิตยสารหรือวารสาร (ตารางที่ 27) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ ส่วนสื่อโทรทัศน์ และสื่อบุคคลนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ตารางที่ 25 และ 28) ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากว่าสื่อวิทยุเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้ดีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนสื่อหนังสือพิมพ์นิตยสารหรือวารสารนั้น ก็สามารถดูภาพสวยงามต่างๆ ทำให้ดึงดูดความสนใจได้ดี รวมทั้งเนื้อหา ก็สามารถสอดแทรกเรื่องเกี่ยวกับความรู้ และสารคดีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้มากกว่า และละเอียดกว่าและประชาชนส่วนใหญ่ ที่เปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์นั้นนิยมดูรายการข่าว วิเคราะห์ข่าวและรายการบันเทิง มากกว่ารายการอื่นๆ (ตารางที่ 11) จึงทำให้มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมน้อย ส่วนสื่อบุคคลนั้นประชาชนส่วนใหญ่ก็เปิดรับข่าวสารเป็นส่วนน้อยและข่าวสารที่เปิดรับส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องการทำมาหากิน และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 9 และ 14) อาจเนื่องมาจากว่าชุมชนชาวแพส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย รายได้ต่ำต้องทำมาหาเลี้ยงชีพไปวันๆหนึ่ง ไม่มีเวลาติดต่อกับบุคคลอื่นมากนัก ทำให้ไม่ได้รับข่าวสารถึงแม้จะได้รับข่าวสารบ้างก็ไม่มีเวลาไปร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่ง Rogers และ Shoemaker กล่าวว่า "สื่อบุคคลนั้นจะเป็นประโยชน์มากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม" ดังนั้นการที่จะให้ชุมชนชาวแพมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สื่อบุคคลจะมีความสำคัญมากในการแนะนำ ชักจูงให้ชุมชนชาวแพเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ จากเหตุผลดังกล่าวสื่อบุคคลอาจจะเป็นตัวที่ทำให้การเปิดรับข่าวสารโดยส่วนรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งสภาพความเป็นอยู่ สถานะทางเศรษฐกิจก็มีส่วนทำให้ชุมชนชาวแพไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆด้วย และยังคงคลั่งอยู่กับงานวิจัยของ มัชฌิมา มาศมาลัย (2533) ที่ศึกษาบทบาทสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้

ทางด้านข่าวสารการเมือง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

สมมติฐานข้อที่ 4 ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากผลของการวิจัยพบว่า ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แสดงว่า ถ้าประชาชนได้รับความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก และในทางตรงกันข้าม ถ้าประชาชนมีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อย ก็มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อยด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เบรคเลอร์ (Breckler, 1986 อ้างในวรรณษา เจียรตน์ศิริกุล, 2531 : 11) ที่ว่า ความตระหนักเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้า และองค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความตระหนัก คือ ความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรม เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าคือ ข่าวสารและความรู้ โดยผ่านสื่อต่างๆแล้ว จะเกิดอารมณ์ ความรู้สึก และตระหนักในสิ่งเหล่านั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา เลิศทวิสินธุ์ (2528) ที่ศึกษา ความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติของตำรวจจราจร เพื่อป้องกันอันตรายจากมลพิษทางอากาศ และเสียงในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ความรู้ และความตระหนักของตำรวจจราจรเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ และเสียง มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก

สมมติฐานข้อที่ 5 ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากผลของการวิจัยพบว่า ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 5 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่ประชาชนที่ศึกษานั้นส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย และปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ โดยส่วนรวมของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ (ตารางที่ 8) นอกจากนี้ฐานะความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของประชาชนที่ต้องพึ่งตนเอง ไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่ำมาก ถึงแม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในระดับปานกลางก็

ตาม (ตารางที่ 15 และ 17) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ต้องถิติ ปุณณกันต์ (2533) ที่ศึกษา การเปิดรับการสื่อสารกับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ของประชาชน ตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อโครงการ ขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน ส่วนทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ ไป-ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ความรู้ก็ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ ไป-ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สมมติฐานข้อที่ 6 ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากผลของการวิจัยพบว่า ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แสดงว่า ถ้าประชาชนมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก และถ้าประชาชนมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อย ก็จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อยด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เบรคเลอร์ (Breckler, 1986 อ้างใน วรธนา เจียรตินศิริกุล, 2531 : 11) ที่กล่าวว่า "เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้า คือ ข่าวสาร ความรู้ โดยผ่านสื่อต่างๆ แล้ว จะเกิดอารมณ์ ความรู้สึก และความตระหนัก โดยองค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก จะทำหน้าที่ในการประเมินคุณค่าในการยอมรับหรือไม่ยอมรับ"

แสดงว่าการที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก่อน โดยการให้ข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือวารสาร และสื่อบุคคล เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนักถึงปัญหา และผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม เมื่อประชาชนมีความตระหนักก็จะทำให้ร่วมมือกัน ช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ต่อไป

2. การหาตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้มากที่สุด

สมมติฐานข้อที่ 7 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารมีประสิทธิภาพในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้มากที่สุด

จากผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพในการอธิบาย การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 19.01 โดยความตระหนักมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 7 แสดงว่า ความตระหนักมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก และชุมชนชาวแพที่มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก ส่วนชุมชนชาวแพที่มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อย ก็จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อยด้วย

ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ เปิดรับข่าวสารในระดับต่ำมาก ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนหรือสื่อบุคคล ดังนั้น ประชาชนจึงไม่ค่อยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเท่าที่ควร ดังนั้นการเปิดรับข่าวสารจึงไม่ใช่ตัวที่ใช้ในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน จากผลของการวิจัยจะเห็นว่า การเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ความตระหนักมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แสดงว่า การที่ประชาชนเปิดรับข่าวสารเพียงอย่างเดียว แล้วจะทำให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทันทีนั้นเป็นไปไม่ได้ จำเป็นต้องให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้นก่อน ประชาชนจึงจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้น แนวทางการดำเนินงานเพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การมีความตระหนักและพฤติกรรมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานั้น ในด้านการเลือกใช้สื่อควรเน้นสื่อมวลชนประเภท วิทยุ โดยเฉพาะที่จังหวัดพิษณุโลกมีสถานีวิทยุกระจายเสียงเป็น

จำนวนมาก ควรสอดแทรกรายการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนให้มากขึ้น

ส่วนหนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือวารสารนั้น ถึงแม้จะมีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากการวิจัยพบว่าชุมชนชาวแพส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย และไม่ค่อยเปิดรับสื่อประเภทนี้ ดังนั้นการเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ อาจไม่ได้ผลเท่าที่ควร ส่วนสื่อโทรทัศน์นั้น ถึงแม้ว่าชุมชนชาวแพส่วนใหญ่จะเปิดรับข่าวสารมากแต่ก็ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สำหรับสื่อบุคคลนั้น จากผลการวิจัยพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเลย อาจเป็นเพราะว่าชุมชนชาวแพส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลมากนัก ถึงได้รับข่าวสารก็อาจจะไม่สนใจให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เท่าที่ควร เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ที่กำลังมีปัญหา อาจทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลต่างๆ รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ของทางราชการด้วย แนวทางแก้ไขจึงควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนชาวแพ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับประชาชน เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดี เมื่อประชาชนมีทัศนคติที่ดีแล้วก็จะทำให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ดี อาจจัดเป็นกิจกรรมร่วมกันในด้านความบันเทิงต่างๆ แล้วสอดแทรกเนื้อหา ความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมในรายการบันเทิงนั้นๆ

1.2 ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพของสื่อแต่ละชนิดให้เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้นๆ รวมทั้งเนื้อหาข่าวสารต่างๆ เพื่อที่จะทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารได้มากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจมีผลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น อายุ รายได้ การศึกษา โดยหาความสัมพันธ์กับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และหาตัวแปรด้านประชากรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากที่สุด

2.2 ควรมีการศึกษาทัศนคติของชุมชนชาวแพที่มีต่อสื่อต่างๆ รวมทั้งเรื่องสิ่งแวดล้อม และศึกษาถึงแหล่งข่าวสารที่เปิดรับว่า ผู้ที่รับข่าวสารจากแหล่งสารที่แตกต่างกันจะมีทัศนคติต่อเรื่องนั้นๆ ต่างกันเพียงใด

2.3 ควรมีการศึกษาเจาะลึกถึงรายการแต่ละรายการที่ออกอากาศทางสื่อมวลชน เช่น รายการสารคดีต่างๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้ทราบว่ารายการใดเกิดขึ้นแล้วมีประโยชน์ มีผู้ฟังสนใจรับฟัง เพื่อนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงรายการ และวางแผนการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป

2.4 ผลการวิจัยครั้งนี้ ใช้อ้างอิงได้ เฉพาะชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลกเท่านั้น ดังนั้น ในการทำวิจัยต่อไปควรขยายขอบเขตของการวิจัยให้กว้างขวางกว่านี้ หากสามารถอ้างอิงไปถึงประชาชนทั่วประเทศได้ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกคนไม่ว่าจะเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือนอกเมืองก็ตาม